

Oponentský posudek diplomové práce Bc. Adély Výborné *Čtení beletrie jako návyk a prožitek v průběhu studia bohemistiky: ohniskové skupiny*

ÚČJTK FF UK v Praze, studijní program Český jazyk a literatura

Koncepce práce

Práce se věnuje nosnému a vůči žánru diplomové práce přiměřenému tématu, které je analyzováno produktivním a oborově přínosným způsobem. Byť je téma práce přímo meritorním středem našeho oborově pedagogického působení, nejenže mu nebyla dosud v českém prostředí věnována zevrubnější akademická pozornost, ale není bohužel ani záležitostí příležitostných úvah či neformálních konverzací nás, aktérů.

Práce má dobře stanovené tři cíle. Jejich kombinací vzniká i zřetelný účel, který by výsledná práce měla naplňovat. Je jasné, že empirické vzorky, které práce analyzuje, kladou otázku, nakolik z nich pak lze jakékoli obecné závěry vyvozovat, ale jako první krok k prozkoumání dané problematiky lze práci uvítat. Celá práce je zacílená, koherentní, promyšlená a vědomá si toho, odkud kam a proč ve výkladu postupuje.

Hodnocení: A

Metodologie a zpracování dat

Práce je vystavěna na tradičním rozčlenění na teoretickou a praktickou část, které v daném případě odpovídá tomu, co si logický výkladový postup žádá. Teoretická část skládá pečlivě mozaiku osvětlující základní využívané koncepty a pojmy. Přehledně nastiňuje veškeré výkladové kategorie v kombinaci odkazů na autority jak české, tak i mezinárodní. Rozsah i způsob výběru výkladových kategorií vnímám jako adekvátní.

Realizace empirického výzkumu formou ohniskových skupin se jeví jako účelná a dobře reflektovaná volba. Při zdůvodňování této volby bych si nicméně odpustil výkladový výčet jevově technicistních detailů (např. že ohniskové skupiny lze realizovat naživo nebo online, jak je vysvětlováno na s. 23). Práce zde totiž získává spíše charakter workshopové instruktáže, jak věci správně dělat. Přitom ale problematiku neřeší formou nějaké hlubší reflexe. Když např. čtu větu „Participant by měli poskytnout souhlas s nahráváním“ (s. 24), napadne mne: A co když neposkytnou? Je to zásadní a pro výsledky či interpretaci výzkumu nějak relevantní problém? Práce mi však na takovou otázku nijak neodpovídá.

Což je myslím i jediná obecnější lítost, kterou při čtení práce pociťuji: Že v ní prostor věnovaný samotným způsobům realizaci výzkumu (tedy záležitostem jevovým a s prominutím „technicistním“) poněkud ubírá prostor věnovaný důsledné reflexi výsledků a jejich interpretačnímu domýšlení – tedy úsilí generovat z empirického materiálu co nejvíc smysluplných závěrů. Zvolený způsob výkladu v pasážích, které prezentují výsledky empirického výzkumu (kap. 6 Zjištění) je v zásadě nosný a produktivní. Ne vždy z něj ale plyne, nakolik je ten který rys zobecnitelný. Např. u tvrzení „Ve skupinách 3M, 4L, 5L a 6J participanti sdíleli, že jedním z důvodů, proč nečtou populární literaturu je, že jim vadí, že je to mainstreamová četba“ (s. 48), je těžké odvodit, zda takovýto předpoklad skutečně tkví v myslích všech respondentů (a tvrzení je tedy zcela univerzální), anebo zda jej vyslovil jeden respondent a ostatní jej nerozporovali; zůstává tu tedy otázka, jak intenzivní a koherentní takovéto tvrzení je. Některé závěry se vracejí repetitivně (potýkání se s přílišným kvantem literatury

vyžadované k četbě), což je ale nejspíš nevyhnutelné. Místy, byť výjimečně, citování bezprostředních a neformálních odpovědí kontaminuje i autorčin výkladově komentující slovník: „Participant uvádějí, že sdílení na semináři mnohdy provází strach, aby vyučující jejich názory „neztrhal““ (s. 43); uvozovky u slovesa sice naznačují distancování se, ale zároveň výklad bere do hry entitu „bát se, aby mne vyučující neztrhal“, která přece jen nemůže být výkladovou pojmovou kategorií a lze si pod ní představit ledasjaké možné sémantické náplně.

Samotný koncept a i následnou realizaci empirického výzkumu (tedy pyramidový princip i obsazení pozic jednotlivými otázkami) vnímám jako velmi produktivní (dovolím si jen vyslovit pochybnost nad dílčí tazatelskou otázkou „Kterou denní dobu ke čtení beletrie upřednostňujete?“ (s. 25), která má myslím pouze konverzační charakter a nemůže poskytnout žádné produktivně interpretovatelné odpovědi).

Jistou rezervovanost mám k pokusu odvodit specifická pojetí výuky literatury na jednotlivých univerzitách, které jsou součástí výsledného vzorku, z popisu oborů na webových stránkách jednotlivých institucí. Myslím, že tyto popisy nevznikají jako zacílená a koncentrovaně reflektovaná vyjádření, jak na dané instituci chtějí obor jedinečně učit, nýbrž že tento popis vzniká dosti nahodilým výběrem nějaké pasáže z akreditačního spisu, jinde pak třeba rychlým vyplněním šablony vzniklé v marketingovém oddělení. Stejně tak bych se bál vyvozovat jakékoli obecnější závěry o socioekonomickém statusu podle místa/města, kde studenti studují (naznačeno na s. 26). Podobně pak bych byl velmi skeptický i k deklarovaným závěrům o rozdílech mezi univerzitami či o rozdílech mezi studenty odborného a učitelského zaměření – na takové generalizace jsou neúnosně malé nejen počty respondentů v jednotlivých kategoriích, ale i spektrum témat a otázek, kterým se ohniskové skupiny věnovaly.

Hodnocení: B

Práce s odbornou literaturou

Ve vztahu k tématu využívá práce široký a velmi dobře zvolený repertoár odborné literatury. Tu navíc využívá velmi ekonomicky – neřadí text konspektováním, neodbíhá k jiným tématům, které zmiňované práce nabízejí a řeší. Jediná položka, která myslím v použité literatuře chybí, je koncept imerze (základní prací je tu Marie-Laure Ryanová: *Narativ jako virtuální realita: Imerze a interaktivita v literatuře a elektronických médiích*, 2015) v rámci výkladu čtení pro potěšení (výklad na s. 15); vedle absorpce by bylo namísto uvažovat i o imerzi (a tudíž vyjasnit vztah mezi absorpcí a imerzí).

Hodnocení: A

Formální úroveň práce

Výkladový styl se drží postupů, jež jsou dnes normou především ve společenskovedních odborných publikacích – je věčný, konstatující, postojově neutrální. Důsledkem pak je, že především teoretická část diplomové práce je jaksi „studená“ – vytrácí se tu autorčin vlastní výkladový tón, resp. je zcela podřízen úkolu vše precizně popsat a podloženě vyjádřit. Praktická část práce ale tento dojem vyvažuje, v prezentaci materiálu je patrný i personální tón při řazení dílčích témat, při hledání výkladového postupu a koneckonců i při formulaci závěrů a praktických doporučení.

Hodnocení: A

Celkové hodnocení

Práce nabízí velice solidní zpracování nosného tématu, které je velmi relevantní pro akademickou praxi výuky studijních programů, v nichž je zásadněji obsažena literatura. Práce se velmi disciplinovaně drží standardních postupů, nabízí přehledné a dobře sledovatelné výkladové kroky a je schopná nabídnout i nosné a podnětné závěry. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení známkou výborně.

V Praze dne 22. 1. 2024

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.